

Η ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑ ΕΙΝΑΙ Η ΜΙΣΗ ΡΟΥΦΙΑΝΙΑ

Το 'χετε παρατηρήσει ότι τώρα τελευταία δεν έχουν πάψει να μας τσαμπουνάνε «επιχειρήσεις καθαριότητας», έτσι; Ε, γίνεται να μην είμαστε καχύποπτοι με τον ζήλο που επιδεικνύει το κράτος μας για τον καθαρισμό των δημόσιων χώρων; Αυτή η καχυποψία είναι που μας οδήγησε να εξετάσουμε τις επιχειρήσεις που αφορούν τη δημόσια καθαριότητα πιο προσεκτικά. Ρίχνοντας μια ματιά στην ιστορία τους, καταλήξαμε ότι οι επιχειρήσεις αυτές δεν είναι καθόλου αυτό που παριστάνουν. Αντιθέτως, είναι κινήσεις με στόχο να ενισχυθεί ο κρατικός έλεγχος στον δημόσιο χώρο, να επιβληθεί εκεί η κυριαρχία της μεσαιάς τάξης και, κατά προέκταση, να εδραιωθεί ακόμη περισσότερο η κρατική παντοκρατορία στον δημόσιο λόγο.

ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ, ΑΛΛΑ ΓΙΑ ΠΟΙΟΥΣ;

Οι φορές που έχουμε αναφερθεί ανά τα χρόνια στους Αμερικανούς μπατσολόγους της καρδιάς μας, Ουίλσον και Κέλινγκ, είναι πλέον πολύ περισσότερες απ' όσες μπορούμε να μετρήσουμε. Στην απίθανη περίπτωση που δεν γνωρίζετε περί ποιών πρόκειται, μπορούμε εν τάχει να υπενθυμίσουμε ότι σ' αυτές τις δύο εμβληματικές μορφές χρωστάμε την περίφημη θεωρία των «σπασμένων τζαμιών», ή αλλιώς, το πολυτραγουδισμένο δόγμα της «μηδενικής ανοχής». Σύμφωνα με αυτές τις αντιλήψεις, η δουλειά της αστυνομίας δεν είναι μονάχα να κυνηγάει και να τιμωρεί αυτό που παραδοσιακά ορίζεται ως έγκλημα, δηλαδή τις ληστείες, τους φόνους, τους βιασμούς και πάει λέγοντας. Εξίσου σημαντικό έργο της, λένε, είναι να εντοπίζει, να ποινικοποιεί και να τιμωρεί εκείνες τις μικρές καθημερινές συμπεριφορές που μπορεί να μην απαγορεύονται επίσημα από τον ποινικό κώδικα, καλλιεργούν όμως ένα περιβάλλον φόβου και ανομίας. Κι αν αυτό το περιβάλλον αφεθεί να θεριέψει, θα καταλήξει να αποτελεί γόνιμο έδαφος για να διαπράττονται ακόμα περισσότερα απ' τα παραδοσιακά εγκλήματα. Στις συμπεριφορές αυτές, οι μπατσολόγοι θεωρούσαν ότι συγκαταλέγονται πράγματα όπως η δημόσια κατανάλωση αλκοόλ, η φασαρία, η συγκρότηση «απειλητικών παρεών» σε γωνίες των δρόμων και άλλα παρόμοια.

Με τα δικά μας λόγια, το δόγμα της «μηδενικής ανοχής» τεκμηρίωνε επιστημονικά έναν ρόλο που έτσι κι αλλιώς είχε η αστυνομία από τα πριν: να ασκεί ασφυκτική και καθημερινή πίεση στην εργατική τάξη. Παράλληλα, θεωρίες όπως αυτές των «σπασμένων τζαμιών», πρότειναν νέους τρόπους να εμπλουτιστεί αυτή η πίεση και νέους συμμάχους που θα πρέπει να φιλοδοξεί να κινητοποιήσει.

Οι μπατσολόγοι της καρδιάς μας, λοιπόν, δημοσίευσαν τον Φλεβάρη του μαρτίου 1989 ένα άρθρο με τίτλο «Κάνοντας τις Γειτονίες Ασφαλείς». ¹ Εκεί έκαναν λόγο τόσο γι' αυτούς τους νέους τρόπους, όσο και γι' αυτούς τους νέους συμμάχους. Η μισή αρχοντιά, λοιπόν, παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στις αντιλήψεις

τους. Για την ακρίβεια είναι το σημείο όπου τέμνονται οι καινοτόμες ιδέες για κρατική διεκδίκηση του δημόσιου χώρου, με τα καλέσματα προς τους φίλους του κράτους σε συσπείρωση. Με τα λόγια των ειδικών:

Μια σειρά διαρρήξεων, μπορεί απλώς να οφείλεται στο γεγονός ότι ορισμένοι χρήστες ναρκωτικών έχουν κάνει στέκι τους ένα σοκάκι ή ένα εγκαταλελειμμένο κτίριο [...] Αν τα σοκάκια καθαριστούν και τα εγκαταλελειμμένα κτίρια κατεδαφιστούν, οι χρήστες ναρκωτικών θα φύγουν. [σελ. 90]

'Ωδη απ' αυτό το μικρό απόσπασμα αναδεικνύεται ότι οι φαινομενικά αθώες επιχειρήσεις καθαρισμού έχουν την ικανότητα να παρεμβαίνουν στις ισορροπίες που υπάρχουν στον δημόσιο χώρο και να τις αναδιαμορφώνουν προς όφελος του κράτους. Να ορίζουν τι φηγούρες επιτρέπεται να υπάρχουν εκεί έξω και να εκδιώκουν τις υπόλοιπες.

Εν τω μεταξύ, η πρακτική «φεύγα γιατί θα σε ψεκάσω με τη μάνικα» δεν ήταν ιδέα που έμεινε στα κεφάλια των δύο μπατσολόγων. Όταν, δύο χρόνια αργότερα, ο Κέλινγκ είχε αναλάβει συμβουλευτικό ρόλο στην προσπάθεια των δημοτικών αρχών της Νέας Υόρκης να αποκαταστήσουν την τάξη στους υπόγειους σιδηροδρόμους της πόλης, η πρώτη πρόταση που έφτασε στα χέρια του, όπως μας πληροφορεί ο ίδιος, είχε τίτλο «Καθαρισμός Κομάντο». Και περιλάμβανε τα εξής:

μεγάλα συνεργεία καθαρισμού θα κινούνται προς μία περιοχή, θα την ψεκάσουν με μάνικες και θα την καθαρίζουν επιθετικά· η αστυνομία θα υποστηρίξει αυτές τις δραστηριότητες διώχνοντας τους ανθρώπους του δρόμου· συνεργεία εργασιών θα παίρνουν με φορτηγά ό,τι μπάζα μένουν πίσω.²

Παρότι στην ουσία ο ίδιος αποτελούσε τον εμπνευστή της όλης υπόθεσης, η δεκαετία του '90 φαίνεται να τον είχε ωριμάσει. «Διαφώνησα με το σχέδιο», γράφει στο ίδιο άρθρο, «φαντάστηκα τον πάταγο στα μίντια».³

Παρ' όλα αυτά, πίσω στο 1989, μαζί με τον κολλητό του, δεν σταματούσαν να πλέκουν το εγκώμιο των επιχειρήσεων καθαρισμού και για έναν ακόμα, διπλό λόγο. Από τη μία, θεωρούσαν ότι το καθαρό περιβάλλον είναι αυτό που εμπνέει στους φίλους της αστυνομίας το θάρρος να νιώσουν τον δημόσιο χώρο δικό τους και να βγουν να τον διεκδικήσουν. Διότι, όπως μας πληροφορούν οι ειδικοί, «οι νομοταγείς πολίτες φοβούνται να κυκλοφορούν σε δρόμους γεμάτους γκραφίτι, μέθυσους και αλήτες. Κατά συνέπεια, εκχωρούν τον έλεγχο αυτών των δρόμων σε άτομα που τα φαινόμενα αστικής παρακαμής αυτού του είδους δεν τους προκαλούν φόβο» [σελ. 91]. Από την άλλη, ισχυρίζονταν με παραδείγματα ότι οι επιχειρήσεις καθαρισμού είναι μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία να γνωριστούν οι «νομοταγείς πολίτες» με τους μπάτσους και να ενταχθούν στα αστυνομικά σχέδια. Όπως για παράδειγμα στη γειτονιά του Γκάρντεν Βίλατζ, στη Βαλτιμόρη, όπου:

Οι Αστυνομικοί της Ομάδας Κοινωνικής Αστυνόμευσης, σε συνεργασία με υπαλλήλους άλλων υπηρεσιών, ενίσχυσαν τον φωτισμό της περιοχής, κού-

ΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΕΙΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗ ΜΙΣΗ ΑΡΧΟΝΤΙΑ

Καμιά φορά κουβεντιάζουμε, μεταξύ σοβαρού και αστείου, ότι το antifa είναι ένα εγχείρημα ενάντια στη μηδενική ανοχή. Και πράγματι, χώρια που συχνά μιλάμε ανοιχτά για το ζήτημα, οι περισσότερες από τις πρακτικές μας έχουν όψεις που αμφισβητούν την κυριαρχία του κράτους και των φίλων του στον δημόσιο χώρο, χωρίς πάντα να έχουμε σκεφτεί και καθορίσει από τα πριν αυτές τις λειτουργίες. Έτσι, κοιτώντας πίσω, ανακαλύψαμε ότι κάμποσες φορές ηθελημένα και κάμποσες φορές στο παρεμπιπτόντως τα έχουμε βάλει ξανά και ξανά με τις πολιτικές για την καθαριότητα που ανήκουν στον πυρήνα αυτού που ονομάζουμε μηδενική ανοχή.

1. ΤΙ ΩΡΑΙΟΣ ΤΟΙΧΟΣ. ΞΑΝΑΒΑΨΤΕ ΤΟΝ!

Αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής κάθε antifa πυρήνα είναι τα συνθήματα στους τοίχους. Δεν είναι ότι τα βάφουμε επί τουτου για να κοντραριστούμε με τις επιχειρήσεις καθαριότητας, ούτε μόνο για αυτό. Αλλά όπως και να έχει είναι έμπρακτη απόδειξη ότι το κράτος δεν μπορεί να ασκεί καθολικό έλεγχο στις γειτονίες μας, ούτε καν στους τοίχους τους, κι ότι η «βρωμιά» μας θα εξαφανιστεί πολύ δύσκολα.

ρεψαν τους θάμνους, έβαλαν κλειδαριές, επισκεύασαν τους δρόμους και τα σοκάκια και συνέλεξαν χρήματα για να χτίσουν μια παιδική χαρά. Χάρη στην αστυνομική συνδρομή, οι πολίτες οργανώθηκαν. [σελ. 92]

Σε τελική ανάλυση, οι δύο μπατσολόγοι πρότειναν το ζήτημα της καθαριότητας να γίνει αντιληπτό ως ένα ζήτημα ελέγχου. Καθαρές γειτονιές, σημαίνει κατά τη γνώμη τους γειτονιές που κάνει κουμάντο το κράτος. Και σε αυτές τις γειτονιές οι σύμμαχοι του κράτους θα είναι διπλά πρόθυμοι να συνδράμουν στους κρατικούς σκοπούς. Βρώμικες γειτονιές, σημαίνει γειτονιές που έχουν παραδοθεί στην «ανομία», δηλαδή, αν μεταφράσουμε απ' τη στρυφνή γλώσσα των ακαδημαϊκών της δημόσιας τάξης, γειτονιές που η εργατική τάξη ακόμα δεν έχει παραδώσει τον δημόσιο χώρο. Νομίζουμε ότι το πλέον αποκαλυπτικό, όσον αφορά το ζήτημα του ελέγχου, είναι το παρακάτω απόσπασμα, από το ίδιο άρθρο:

Όταν οι κάτοικοι μιας γειτονιάς βλέπουν ότι μια συμμορία έχει γράψει τα αρχικά της σε όλα τα σήματα της τροχαίας, εύλογα συμπεραίνουν ότι κουμάντο στους δρόμους κάνει η συμμορία, και όχι οι ίδιοι ή η αστυνομία. Και όταν βλέπουν ότι το Υπουργείο Μεταφορών χρειάζεται τρεις μήνες για να αντικαταστήσει τις πινακίδες, σκέφτονται ότι η εν λόγω συμμορία διαθέτει μεγαλύτερη εξουσία από την δημοτική αρχή. Αυτοί οι άνθρωποι χρειάζονται την βοήθεια μας προκειμένου να επανακτήσουν τον έλεγχο των δρόμων. [σελ. 91]

Η καθαριότητα γίνεται εδώ ανοιχτά αντιληπτή ως μάχη για τον έλεγχο της γειτονιάς. Μια μάχη που ξεκινάει απ' την ταχεία εξαφάνιση των σημαδιών της εργατικής τάξης στους τοίχους και καταλήγει στην ανάκτηση των δρόμων από τους φίλους των μπάτσων.

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΟΝ ΥΠΟΓΕΙΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Προτού φύγουμε από τις μεγαλουπόλεις των ΗΠΑ και τις ιδέες που έγιναν πράξη στους δρόμους τους, θέλαμε να σταθούμε και σε ένα παράδειγμα ακόμα, που μας φάνηκε κάπως διαφωτιστικό. Όπως ήδη έχουμε αναφέρει, τις δεκαετίες του '70, του '80 μέχρι και τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1990, στον υπόγειο σιδηρόδρομο της Νέας Υόρκης δόθηκε μία μάχη. Πρόκειται για την προσπάθεια των αρχών να εξαφανίσουν τα γκραφίτι. Αυτή η μάχη είχε φυσικά στο επίκεντρό της την καθαριότητα με την αστυνομική έννοια που περιγράψαμε παραπάνω, άρα έχει τη σημασία της για το δικό μας θέμα με διάφορους τρόπους.

Πρώτα απ' όλα, ο Κέλινγκ ισχυρίζεται ότι η ιδέα για τα «σπασμένα τζάμια» είχε σε μεγάλο βαθμό τις ρίζες της στη φιλολογία που παραγόταν γύρω από την μάχη κόντρα στο γκραφίτι στη Νέα Υόρκη.⁴ Ειδική μνεία κάνει σε ένα άρθρο του 1979, γραμμένο από τον Αμερικανό κοινωνιολόγο Νέιθαν Γκλέιζερ. Το άρθρο έχει τίτλο «Περί των Γκραφίτι στον Υπόγειο της Νέας Υόρκης» και πράγματι, οι ιδέες που εκφράζει, είναι ιδέες που ταιριάζουν απόλυτα με το δόγμα της μηδενικής ανοχής. Σύμφωνα με τον Γκλέιζερ, το μετρό ήταν βάσει στατιστικών πιο ασφαλές μέρος από τους δρόμους της πόλης. Κι όμως:

Τα βαγόνια στα οποία άτομα άγνωστα στους επιβάτες έχουν ελεύθερα αφή-

σει τα σημάδια τους στον εσωτερικό χώρο, στις ενημερωτικές πινακίδες, στους θολούς χάρτες και στα παράθυρα, λειτουργούν ως μόνιμη υπενθύμιση στον επιβάτη ότι οι αρχές είναι ανίκανες να ελέγξουν αυτούς που διαπράττουν την αταξία.⁵

Ο κοινωνιολόγος που έχει αλλεργία στα σπρέι θέτει το ζήτημα στις πραγματικές του διαστάσεις: το πρόβλημα με το γκραφίτι είναι ότι αμφισβητεί την παντοδυναμία του κρατικού ελέγχου στον δημόσιο χώρο. Ούτε η εγκληματικότητα, ούτε η «βρώμα». Συνεπώς, λέμε εμείς ξανά, οι επιχειρήσεις καθαριότητας είναι επιχειρήσεις που στον πυρήνα τους έχουν την ενδυνάμωση αυτού του ελέγχου. Αυτή είναι η ιδέα που διαπερνά όλη την προσπάθεια των αρχών να «ανακαταλάβουν» τους υπόγειους σιδηροδρόμους στη Νέα Υόρκη και είναι η ιδέα που εξέλιξαν αργότερα οι μπατσολόγοι της καρδιάς μας στη θεωρία της μηδενικής ανοχής.

Ένα ακόμα ζήτημα με αυτές τις ιδέες και αυτά τα δόγματα, βέβαια, είναι ότι αυτοί που τα λανσάρουν και τα εφαρμόζουν υποκρίνονται ότι «στοχεύουν στις λάθος συμπεριφορές και όχι σε μία τάξη ανθρώπων».⁶ Εντωμεταξύ οι ίδιοι μετά περιγράφουν τις συμπεριφορές που είναι λάθος και θα πρέπει να στοχοποιηθούν και φυσικά όλες είναι συμπεριφορές της εργατικής τάξης, είναι οι τρόποι ζωής και επιβίωσής της. Λογικό, αν αναλογιστούμε ότι, στην ουσία της, η δημόσια τάξη δεν είναι και πολλά παραπάνω από την προσπάθεια πειθάρχησης της εργατικής τάξης. Παρ' όλα αυτά, όπως είναι επίσης λογικό και αναμενόμενο, το ζήτημα αποσιωπάται με κάθε δυνατό τρόπο και μόνο πλαγίως μπορεί να το εντοπίσει κανείς να μπαίνει στη συζήτηση.

Για παράδειγμα, ο Γκλέιζερ ξεκινάει το κείμενό του τονίζοντας ότι το γκραφίτι δεν θα ήταν τόσο μεγάλο πρόβλημα αν απλώς «αντικατόπτριζε ένα σώμα αισθητικών κριτηρίων που βρίσκονται πέρα από την κατανόηση της μεσαίας τάξης»⁷ και συνεχίζει για να πει ότι δεν είναι μόνο αυτό, είναι το ζήτημα του ελέγχου που πρέπει να απασχολεί τις αρχές. Στο παρεμπιπτόντως, όμως, μας έχει αφήσει να καταλάβουμε ότι ξέρει πολύ καλά ποια τάξη έχει πρόβλημα με το γκραφίτι και ποια τάξη το δημιουργεί και το απολαμβάνει.

Άλλο παράδειγμα; Ο Κέλινγκ, μιλώντας για το ζήτημα των υπογείων, λέει ότι η βρώμικη κατάσταση του μετρό δημιουργεί φόβο στους «άνθρωπους» -έτσι, χωρίς τάξη. Τι κάνουν, λοιπόν, οι «άνθρωποι» όταν φοβούνται; Μεταξύ άλλων, «απομονώνονται πίσω από πολλές κλειδαριές [...], αποφεύγουν την δημόσια συγκοινωνία [...], τελικά εγκαταλείπουν ολοκληρωτικά τις πόλεις».⁸ Έλα όμως που δεν έχουν όλοι οι «άνθρωποι» τόσες πόρτες να κλειστούν από πίσω! Έλα που είναι πολύ συγκεκριμένοι οι «άνθρωποι» που τους παίρνει να αποφύγουν τα μέσα μαζικής μεταφοράς! Έλα που δεν μπορεί όποιος κι όποιος «άνθρωπος» να εγκαταλείψει έτσι απλά την πόλη του!

Το συμπέρασμα στο οποίο θέλουμε να καταλήξουμε, είναι ότι όλες αυτές οι ιδέες για την καθαριότητα που πηγάζουν από τις ανάλογες αστυνομικές θεωρίες είναι στον πυρήνα τους ταξικές. Οι εκφραστές τους έχουν ακριβή επίγνωση γύρω από το ποιοι θα φανούν πρόθυμοι να υποστηρίξουν τις επιχειρήσεις καθαρισμού, είτε πρόκειται για τους τοίχους με γκραφίτι, είτε για οτιδήποτε άλλο, και ποιοι θα μπουν στο στόχαστρο από αυτές.

2. BOMB THE CITY!

Εξέλιξη των συνθημάτων, είναι τα μεγάλα antifa κομμάτια και ρολά που κοσμούν πια κάμποσους από τους μεγάλους δρόμους της πόλης μας. Εντάξει, αυτό το λες και φτύσιμο στα μούτρα των οπαδών της καθαριότητας.

Για το καλό όλων μας, βέβαια, τα αφεντικά μας κι οι ρουφιάνοι τους δεν έχουν ακριβή επίγνωση για τα πάντα. Να, για παράδειγμα, ο Γκλέιζερ έκλινε το κείμενο του το μακρινό 1979 λέγοντας πως «το γκραφίτι του είδους της Νέας Υόρκης εμφανίστηκε από το πουθενά [...] Ίσως το γκραφίτι να εξαφανιστεί εξίσου απροσδόκητα, προτού να βρούμε μια λύση».⁹ Φυσικά, από τη σημερινή μας θέση, μπορούμε να καγχάσουμε τόσο με τους ευσεβείς πόθους του αλλεργικού κοινωνιολόγου όσο και με την πλήρη αδυναμία του να κατανοήσει πώς διάολο η εργατική τάξη που θα έπρεπε να το έχει βουλώσει από καιρό, βρίσκει νέους τρόπους να μιλά και να συνεννοείται. Το πρόβλημα είναι ότι παράλληλα τα αφεντικά και οι ρουφιάνοι τους βρίσκουν νέους τρόπους να μας πιέζουν και να μας πειθαρχούν. Αλλά έτσι είναι αυτά, the war goes on...

ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΡΟΥΦΙΑΝΙΑ THE SOUTH BALKAN WAY

Εννοείται πως τέτοιες καλές ιδέες σαν κι αυτές που δοκιμάστηκαν δεκαετίες πριν, στην αντίπερα όχθη του Ατλαντικού, δεν θα μπορούσαν να αφήσουν αδιάφορους τους ντόπιους αρμόδιους για τη δημόσια τάξη. Σπάνια μας το λένε στα ίσια, αλλά οι θεωρίες περί μηδενικής ανοχής έχουν από καιρό γίνει κομμάτι των επίσημων πολιτικών που αποσκοπούν στην κυριαρχία του κράτους και των φίλων του στις γειτονίες μας. Φυσικά, με τη σειρά τους, οι επιχειρήσεις καθαρισμού με όλα τα μπάτσικα χαρακτηριστικά που περιγράψαμε παραπάνω είναι αναπόσπαστο κομμάτι αυτών των πολιτικών. Στο κάτω-κάτω, τι έχουμε να ζηλέψουμε από τη γερασμένη υπερδύναμη των Ηνωμένων Πολιτειών;

Ακαδημαϊκούς που να έχουν αφιερώσει χρόνια ολόκληρα από την καριέρα τους προκειμένου να ασχολούνται με τη «βρωμιά» και την «καθαριότητα» ως προβλήματα δημόσιας τάξης έχουμε; Έχουμε. Το Τμήμα Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, για παράδειγμα, έχει φροντίσει να χυθούν τόνοι από μελάνι πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, όπως επίσης και πάνω σε οτιδήποτε άλλο απασχολεί την Ελληνική Αστυνομία. Ένα απ' τα ενδεικτικότερα πρόσφατα δείγματα είναι μια μελέτη της Χριστίνας Ζαραφωνίτου, καθηγήτριας εγκληματολογίας που έχει διαπρέψει τόσο στην επιστημονική ρουφιανιά ώστε την μνημονεύουμε συχνότερα απ' όσο θα θέλαμε, η οποία δημοσιεύθηκε το 2016.¹⁰ Εκεί, η αξιότιμη ερευνήτρια συσχετίζει την ύπαρξη των graffiti στους τοίχους με την αντίληψη που έχουν οι κάτοικοι περί μειωμένης ποιότητας ζωής και αυξημένης ανασφάλειας και φόβου. Αλήθεια, τι είδους «κάτοικοι» απαντάνε στα ερωτήματα των παντεϊακών; Μπας και είναι τίποτα «άνθρωποι» σαν αυτούς που περιέγραφε ο Κέλινγκ; Όπως και να 'χει, η καθηγήτρια χρησιμοποιεί αυτά τα στοιχεία, για να καταλήξει σε συμπεράσματα που θα μας φανούν ιδιαίτερα οικεία: η ύπαρξη των γκραφίτι γίνεται αντιληπτή από τους «κατοίκους» ως απουσία κρατικού ενδιαφέροντος και η αύξησή τους οφείλεται στα κλειστά μαγαζιά λόγω κρίσης που σηματοδοτούν έλλειψη κοινωνικού ελέγχου. Άρα, εύκολα κατανοεί κανείς ότι, σύμφωνα με την ακαδημαϊκή αυτή γνώμη, αν το κράτος θέλει να ανακτήσει τον κυρίαρχο ρόλο του σε αυτές τις γειτονίες και αν θέλει να δώσει το σύνθημα προκειμένου οι σύμμαχοί του να ανακτήσουν τον κοινωνικό έλεγχο, τότε οι επιχειρήσεις καθαριότητας γκραφίτι δεν μπορούν παρά να είναι ένας εξαιρετός τρόπος για να το κάνει.

Δημοτικές αρχές πρόθυμες να ακούσουν τις συμβουλές των μπατσοακαδημαϊκών και να ριχτούν στη μάχη με μάνικες και ξύστρες έχουμε; Έχουμε. Επιχειρήσεις καθαρισμού οργανωμένες από τους Δήμους, δίνουν και παίρνουν εδώ και μια δεκαετία σε όλες τους τις μορφές. Από τις πιο γραφικές, όπως το αέριο ξεκόλλημα της τσίχλας στο Σύνταγμα, μέχρι τις πιο επιθετικές όπως το πέσιμο στα γκραφίτι που ειδικά τους τελευταίους μήνες έχει ενταθεί σε παναθηναϊκό επίπεδο. Οι αρμόδιοι για τις κινήσεις αυτές φροντίζουν πάντα να μας υπενθυμίζουν πως οι σκοποί τους είναι βαθύτεροι από την καθαριότητα την ίδια, όπως ακριβώς έκαναν και οι Αμερικάνοι ομολογού τους. Το εμβληματικό φυλλάδιο που κυκλοφόρησε, για παράδειγμα, ο Δήμος Αθηναίων το 2017, με αναλυτικές οδηγίες για το πώς να σβήνει κάποιος τα γκραφίτι από την μάντρα του, ξεκινούσε υπενθυμίζοντάς μας πως: «τα σημεία που είναι μουτζουρωμένα με υπογραφές, τα λεγόμενα tags, συνδέονται άμεσα με την ευρύτερη υποβάθμιση περιοχών, ιδιοκτησιών και ακινήτων και συντελούν στη δημιουργία αισθήματος παρακμής και ανασφάλειας».¹¹ Σαν να λέμε, θα τα περνάγαμε τα μαθήματα της Ζαραφωνίτου οι δημοτικοί παράγοντες. Πράγμα λογικό. Οι ακαδημαϊκοί έχουν οργανική σχέση με τους μηχανισμούς που εν τέλει θα επιβάλλουν τα σχέδια που οι ίδιοι προτείνουν. Για τη δική τους κατάρτιση δουλεύουν. Για να μπορεί να γίνεται αντιληπτή η σημασία εργαλείων όπως η καθαριότητα στην επιβολή της δημόσιας τάξης. Και γίνεται. Γι' αυτό κι όταν οι αρμόδιοι εκφράζουν πολεμικούς λόγους για την ανακατάληψη κάποιας γειτονιάς χρησιμοποιούν διατυπώσεις όπως η παρακάτω, δια στόματος του τότε δημάρχου Αθηναίων Γιώργου Καμίνη:

Έχω πει πολλές φορές και δεν θα κουραστώ να το επαναλαμβάνω ότι ο δήμος θα επιστρέψει στον Άγιο Παντελεήμονα και όπου αλλού χρειαστεί. Άμεσα, με όπλα μας την καθαριότητα, τον ηλεκτροφωτισμό και περιπολίες της Δημοτικής Αστυνομίας.¹²

Η καθαριότητα, λοιπόν, ως όπλο για να χωθούν οι εκπρόσωποι του κράτους σε μια γειτονιά. Εμείς προσπαθούμε να το περιγράψουμε από την αρχή του κειμένου, κι η δημαρχάρα μας το είχε σεβίρει στο πιάτο δέκα και βάλε χρόνια πριν.

Φίλους των μπάτσων και των δημοτικών αρχών έτοιμους να συνδράμουν στα κρατικά σχέδια για καθαρές γειτονίες έχουμε; Έχουμε κι απ' αυτούς. Φυσικά και δεν πρόκειται για «πρωτοβουλίες», σύμφωνα τουλάχιστον με την παραδοσιακή έννοια του όρου. Πρόκειται για καθάρματα που επιζητούν απεγνωσμένα από το κράτος να τα οργανώσει κι επιθυμούν διακαώς να σφιχταγκιαστούν μαζί του, ελπίζοντας ότι η συμμετοχή τους στα κρατικά σχέδια θα συνοδευθεί από ανάλογα οφέλη. Γι' αυτό και ακούν με προθυμία το κάλεσμα που τους απευθύνεται μέσα από τις επιχειρήσεις καθαριότητας. Όπως επισημαινόταν πριν κάμποσα χρόνια και στην *Καθημερινή*, «όλες αυτές οι κινήσεις [ενν. επίσημες επιχειρήσεις καθαριότητας], αποσπασματικές και ασύνδετες εκ πρώτης όψεως, εκπαίδευσαν και έστειλαν ένα μήνυμα στην κοινωνία».¹³ Γι' αυτό και έπειτα η «κοινωνία» (δίχως αμφιβολία εννοούν ένα σύνολο αποτελούμενο από τους «ανθρώπους» του Κέλινγκ και τους «κατοίκους» της Ζαραφωνίτου) συμμετείχε σε ένα σκασμό από κινήσεις για τον καθαρισμό της πόλης. Νομίζουμε ότι η πλέον αξέχαστη όλων αυτών, ήταν η ομάδα που άκουγε στο όνομα Atenistas. Την αναφέρουμε για τον εξής λόγο: στα δικά μας τα μυαλά, είχαν μεί-

3. ΚΟΛΛΗΜΑ, ΞΕ-ΚΟΛΛΗΜΑ. Η ΜΑΧΗ ΔΕΝ ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ

Εδώ που τα λέμε, ακόμα κι οι αφίσες και τα αυτοκόλλητα, που ο κατεξοχήν στόχος τους είναι να μιλήσουν για ένα σωρό ζητήματα πέρα απ' αυτό καθαυτό το ζήτημα της καθαριότητας, πάντα καταφέρνουν να μολύνουν μια πόλη που οι ρουφιάνοι θα ήθελαν να αστράφτει.

4. ΚΑΤΩ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΑΠ' ΤΑ ΚΑΦΑΟ!

Πριν κάμποσο διάστημα ο Δήμος Παλαιού Φαλήρου είχε αποφασίσει να «καλλωπίσει» τα καφάο εξαφανίζοντας τις μουτζούρες και αντικαθιστώντας τις με μορφές της επιλογής του. Μόνο που δεν είχε υπολογίσει το *antifa south*, που φρόντισε να υπενθυμίσει ότι πέρα απ' τα φούμαρα που μας πουλάνε, καταλαβαίνουμε καλά ότι η καθαριότητα έχει συγκεκριμένους στόχους.¹⁶ Ίδια ακριβώς εκστρατεία έπαιξε και στον Βύρωνα. Εκεί επιλήφθηκε το *antifa n* που πλέον ονομάζεται *antifa east*. Εντάξει, είπαμε, δεν τα βάζουμε με την καθαριότητα μόνο παρεπιπτόντως!

νει σαν κάτι στόκοι που ξύπναγαν τις Κυριακές για να ξύσουν big bubble από τα πεζοδρόμια. Σύμφωνα με την περιγραφή τους στην wikipedia, ωστόσο, εκτός αυτού, ήταν και κάτι άνθρωποι οι οποίοι θεωρούσαν ότι «μεγάλο τμήμα των προβλημάτων της πόλης μας προέρχεται από τη συχνή ανυπακοή απέναντι στους κανόνες».¹⁴ Δηλαδή: τόσο οι atenistas όσο και όλοι οι υπόλοιποι ρουφιάνοι που ασχολούνται με την καθαριότητα, ξέρουν πολύ καλά τι κάνουν: συμβάλλουν στην επιβολή της δημόσιας τάξης, βάζουν ένα χεράκι στην κρατική κυριαρχία στον δημόσιο χώρο, αρπάζουν χώρο από όλες τις φιγούρες της εργατικής τάξης που συχνάζουν εκεί έξω για λογαριασμό των μεσοαστών, δηλαδή των εαυτών τους.

Πριν κλείσουμε την περιήγησή μας αυτή στα θαυμαστά έργα των απανταχού υπέρμαχων της καθαριότητας στην Ελλάδα, θέλαμε να επισημάσουμε και κάτι ακόμα που μας φάνηκε ενδιαφέρον. Χώρια από την πειθαρχική λειτουργία των επιχειρήσεων καθαρισμού που περιγράψαμε ως τώρα, υπάρχει και μια ακόμα όψη, πιο κρυφή, για την οποία ουδέποτε γίνεται λόγος. Η καθαριότητα απαιτεί τεράστιες δαπάνες για πρώτες ύλες. Ας πούμε, μόνο και μόνο για τις τελευταίες περιπτώσεις της Περιφέρειας Αττικής στη μάχη ενάντια στο γκραφίτι που περιλάμβαναν γιγακαθαρισμούς στις υπόγειες διαβάσεις και τις γέφυρες των κεντρικών δρόμων της πόλης, ο προϋπολογισμός ανήλθε κοντά στα τρία μύρια.¹⁵ Τρία μύρια που θα δοθούν από το ελληνικό κράτος απευθείας στα ελληνικά αφεντικά που παράγουν χημικά, καθαριστικά και δεν συμμαζεύεται. Απόλυτα ταιριαστή η κίνηση με την πολεμική οικονομία έτσι, δεν είναι; Απευθείας επιδότηση για τα ελληνικά αφεντικά με ζεστό κρατικό χρήμα και πειθαρχία για την ντόπια εργατική τάξη, δύο σε ένα!

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ: ΑΠΟΛΗΞΕΙΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΙΠΛΑ ΜΑΣ

Παρακολουθήσαμε, λοιπόν, μερικές μονάχα περιπτώσεις που οι επιχειρήσεις καθαριότητας εμφανίστηκαν ως σάρκα απ' τη σάρκα των σχεδίων δημόσιας τάξης. Και συμπεράναμε ότι είναι πολύ λιγότερο αθώες απ' όσο παριστάνουν. Αντιθέτως, όλες αυτές οι επιχειρήσεις έχουν αμείλικτο ταξικό χαρακτήρα, μπορούν να παρεμβαίνουν στις ισορροπίες που υπάρχουν στον δημόσιο χώρο προς όφελος των αφεντικών και της μεσαίας τάξης, ενώ παράλληλα λειτουργούν ως στιγμές συσπείρωσης για το κράτος και τους φίλους του. Με δυο λόγια, είναι εξαιρετικά εργαλεία για την επιβολή της πειθαρχίας στις γειτονιές μας.

Η συστηματική τους χρήση στις μέρες μας δεν είναι τυχαία. Ζούμε σε περιβάλλον πολεμικής προετοιμασίας. Κι όπως έχουμε τονίσει αμέτρητες φορές, αυτό το περιβάλλον απαιτεί καθημερινές θυσίες από την εργατική τάξη. Όπως είναι λογικό, οι απαιτούμενες θυσίες δημιουργούν διάχυτη δυσαρέσκεια απέναντι στο κράτος και τις πολιτικές του. Προκειμένου, λοιπόν, η δυσαρέσκεια αυτή να παραμείνει ακίνδυνη και ατομική, η πειθαρχία έχει αποκτήσει τεράστια σημασία για το κράτος. Προκειμένου να επιβληθεί στα τομάρια μας, δουλεύουν λυτοί και δεμένοι: η αστυνομία, οι δημοτικές αρχές, οι δημοσιογράφοι, μικροαστοί και μεσοαστοί, ένα σωρό καθάρματα. Οι επιχειρήσεις καθαριότητας πλη-

θαίνουν γιατί τους δίνουν ένα ακόμα εργαλείο εναντίον μας.

Υπάρχει, όμως, ένα μικρό προβληματάκι με το εργαλείο αυτό. Εξορισμού ξεδιπλώνεται στον δικό μας φυσικό χώρο. Στους δρόμους, τις πλατείες και τις διαβάσεις των γειτονιών μας. Είναι ένας χώρος αχανής, του οποίου η καθολική επιτήρηση είναι ακατόρθωτη. Αν συνειδητοποιούμε επομένως πως η καθαριότητα είναι κομμάτι των κρατικών σχεδίων, πρέπει επίσης να συνειδητοποιήσουμε ότι είναι μια απόληξη τους κοντινή μας. Και επίσης, ότι είναι μια απόληξη τους ευάλωτη. Όσο κι αν ασπρίσουν, δηλαδή, όσο κι αν καλλωπίσουν, ξύσουν και ξεσκονίσουν, εμείς μπορούμε πάντα να δουλεύουμε από την άποδο. Η «βρωμιά» στον δημόσιο χώρο είναι η απόδειξη ότι υπάρχουμε ακόμα εκεί έξω, σε πείσμα των κρατικών προσταγών. Το ίδιο πράγμα μπορούμε να το κάνουμε οργανωμένα. Και τότε θα μπορούσε να αποτελέσει έναν τρόπο να αμφισβητήσουμε αυτές τις κρατικές προσταγές στα ίσια.

1. Το άρθρο αυτό βρίσκεται μεταφρασμένο ολόκληρο στην έκδοση Unfair Play, *Σπασμένα Τζάμια, Σκέψεις για τη Δημόσια Τάξη και το Πάντειο Πανεπιστήμιο σε Καιρούς Κρίσης*, εκδ. Αρχείο 71, 01/2016. Παρακάτω σε αυτήν την ενότητα, όπου αναφέρουμε σελίδες χωρίς υποσημείωση, προέρχονται από αυτό το κείμενο.
2. George L. Kelling, «Reclaiming the Subway», *City Journal*, Χειμώνας 1991.
3. «Reclaiming the Subway», ό.π.
4. Στο George L. Kelling, «How New York Became Safe: The full story», *City Journal*, Άνοιξη 2009.
5. Nathan Glazer, «On Subway Graffiti in New York», *National Affairs*, Χειμώνας 1979.
6. «Reclaiming the subway», ό.π.
7. «On subway graffiti in New York», ό.π.
8. «Reclaiming the subway», ό.π.
9. «On subway graffiti in New York», ό.π.
10. Χριστίνα Ζαραφωνίτου, «Στοιχεία Περιβαλλοντικής Υποβάθμισης και Φόβος του Εγκλήματος. Η περίπτωση των graffiti στο Κέντρο της Αθήνας», *Περιοδικό Εγκληματολογία*, Έτος 2016, #1.
11. Καθαρές Προσώψεις, Οδηγός από τον Δήμο Αθηναίων, κάπου στο 2017, μπορείτε να το βρείτε στο athinakathari.cityofathens.gr. Σε περίπτωση που αναρωτιέστε αν το να φυτέψετε κισσούς είναι καλό κολπάκι για να προστατεύσετε το τοιχαλάκι σας από επίδοξους γκραφίταδες, σας συστήνουμε αυτό το ανάγνωσμα ανεπιφύλακτα.
12. Αγγ. Κωβαίος, «Γ. Καμίνης – Ι. Μπουτάρης Δύο παθιασμένοι ερασιτέχνες», *Το Βήμα*, 24/10/2010.
13. Δημήτρης Ρηγόπουλος, «Πόσο γκραφίτι αντέχουμε ακόμα;», *Καθημερινή*, 28/03/2015.
14. el.wikipedia.org, λήμμα Atenistas. Εντάξει, το ξέρουμε ότι στην wikipedia γράφει ο καθένας τη μαλακία του αλλά εντυπωσιακό δεν είναι ότι από τις ούτε 100 λέξεις που έγραψε ο συντάκτης για να περιγράψει τους atenistas οι δέκα ήταν αυτές;
15. Το ποσό το εντοπίσαμε στην Απόφαση υπ' αριθμ. 361/2022 της Περιφέρειας Αττικής.
16. Περισσότερα λόγια για τη συγκεκριμένη κίνηση θα βρείτε στο «Όταν Ήρθαν για τα Καφάο Δεν Μίλησες», *Antifa* #76, 07/2021.

5. VOICE OF THE UNDERGROUND

Στο ίδιο μήκος κύματος, πριν λίγο καιρό το antifa north οργάνωσε μαζικό βάψιμο μιας από τις ασπρισμένες υπόγειες διαβάσεις της Κηφισίας, παρέα με ύποπτες μουσικές και λόγια γύρω απ' το ζήτημα της καθαριότητας ως ζήτημα δημόσιας τάξης. Στην άλλη μεριά της πόλης, το antifa south φρόντισε κι αυτό να περιποιηθεί καταλλήλως τις φρεσκαρισμένες υπόγειες της Συγγρού κι έπειτα να μιλήσει δημόσια για το ζήτημα μέσω αφίσας.